

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravljalni prostor:
2657 N. Lawndale av.
Office of publication:
2657 N. Lawndale av.
Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1912, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 12. maja (May 12) 1921. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 109.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ALI BO ZOPET VELIKO GROMENJA, PA MALO DEŽJA.

GOVORICE SE VZDRŽUJEJO, DA BO LEWIS GOMPERSON PROTİKANDIDAT.

Obeta se tudi reorganizacija Ameriške delavske federacije.

Washington, D. C. — Govorice, da Lewis kandidira za predsednika Ameriške delavske federacije, se vzdržujejo trdovratno. Ali to ni najvažnejša vest o bodoči konvenciji Ameriške delavske federacije, ki se vrši v Denverju, Colo., v prihodnjem mesecu. Veliko bolj važna je vest o reorganizaciji Ameriške delavske federacije. Med tem, ko zboruje eksekutiva Ameriške delavske federacije v Cincinnatiju, se širi tukaj vest, da John Lewis, predsednik rudarske organizacije U. M. of A., pride še ta teden v Washington, da se razgovarja z odborniki strokovnih organizacij o programu, ki ga razvije Ameriška delavska federacija na bodoči konvenciji v Denverju.

Od Lewisa pričakujejo, da v nekaj dneh definitivno odgovori na vprašanja in apele, da naznači svojo kandidaturo kot predsednik Ameriške delavske federacije in da nasledi Samuel Gomperson.

Govorice se širijo, da bo tvorila demokracija v industriji glavno točko v programu, ki ga razvije Lewis. Da se ta program realizira, pričakujejo od njega, da se izreče za hitro izravnavo vseh jurisdikcijskih sporov v strokovnih organizacijah in da se vržejo velike organizacije zopet nazaj v Ameriško delavsko federacijo, ki so bile izključene iz nje. Pričakujejo tudi, da se ustanovi popolni mir med federacijo in organizacijami krojaških delavcev Amalgamated Clothing Workers in da se dovoli vstop železniškim transportnim bratovščinam v federacijo. O Lewisu sodijo, da bo zagovarjal princip, da se vse delavske strokovne organizacije združijo v federaciji, da bo delavska fronta enotna kot je enotna fronta finančnih, industrijskih in trgovskih interesov, kadar je treba nastopiti sovražno proti delavcem.

Če bo Lewis izvoljen predsednikom Ameriške delavske federacije, tedaj postane obenem tudi član eksekutivnega odbora. To pomeni, da Green, tajnik rudarske organizacije zapusti eksekutivni odbor, na Greenovo mesto pa pride eden Lewisovih podpornikov iz železniške organizacije. Poleg tega zastopnika železničarjev bo izvoljen še en železničar v eksekutivo in eksekutivi se doda še en zastopnik, ki bo izvoljen kot zastopnik raznih strok, ki nimajo zdaj zastopnika v eksekutivi.

Vse je pa odvisno od tega, če Lewis sprejme kandidaturo za predsednika Ameriške delavske federacije, za katero mu prigovarjajo, da jo sprejme, njegova organizacija, železničarji, delavci na morju in tesarski delavci.

LJUBOSUMNOST, LJUBOSUMNOST ZAHTEVA LJUBE

Detroit, Mich. — 49-letni George B. Gregory se je neopredeljeno vrnil domov s potovanja. Ko je vstopil v sobo, je našel pri večerji 34-letnega Fredericka Millerja. Gregory ni govoril, ampak se je usedel in je pričel večerjati. Naenkrat je vstal in potegnil samokrev. Rekel je Millerju: "Izreci svoje zadnje molitve." Po teh besedah je ustrelil Millerja v srce.

Gregoryja so aretirali nekaj minut kasneje. Na policiji je izjavil, da ni mogel prenesti, da njegova žena govori z drugim moškim. Priznal je, da ne more svoj žene dolžiti ničesar neopredelnega. Pri večerji je bil navzoč tudi njegov trinajstletni sin.

DELAVCI V OHLJU NA DELU ZA SPREMEMBO USTAVE V PRID BREZPOSELNIH.

Dayton, Ohio. — Socialistična stranka v državi Ohio nabira podpise za dodatek k ustavi, ki se glasi, da država lahko zaseže zaprte tovarne in ustanove kooperativne industrije v svrhu, da se odpravi brezposelnost. Ako stranka dobi 220,000 podpisov, pojde predlog na referendum.

NASILJE V MEŠČANSKI POLITIKI.

D'ANDREA, BURŽOAZNI KANDIDAT VOLILNEGA OKRAJA V CHICAGU TEŽKO RANJEN.

Morilci so streljali nanj iz suseda.

Chicago, Ill. — Če bi volilce v 19. volilnem okraju razdelili po veri, tedaj je med njimi največ rimskih katoličanov. Ako jih delimo po narodnosti, dobimo največ Italijanov, za njimi pridejo Irci in drobci drugih narodov. Volilni okraj je skoraj izključno konzervativen in če bi kdo kaj spregovoril o socializmu v tem volilnem okraju, bi ga najbrž pribili na križ. Oficijska politika v tem volilnem okraju je meščanska, to je demokratična ali republikanska, sploh taka kot ukazujejo profesionalni političarji starih strank, ki so politični bosi v tem volilnem okraju. Vrhovni politični bosi v tem volilnem okraju so Irci, čeprav so Italijani najmočnejše naseljeni v njem.

Skoraj več let so volitve mirno potekale v tem volilnem okraju. Ljudstvo je tako volilo, kot so ukazovali volilni bosi. Politika bosi in orodje: italijanski pobočniki, agitatorji in podporniki. Naenkrat se je odločil, da kandidira Italijan Anthony D'Andrea v tem volilnem okraju. Mir je bil zdaj proč, čeprav ni bilo v tem volilnem boju za kakšne principe ali velike reforme v korist ljudstvu. Nak, za to ni šlo. Nasprotni kandidat in obični svetovalec John Powers pripada med profesionalne političarje starih strank kot Anthony D'Andrea.

Volilna borba ni pričela z govori in razpravami o postavah v korist ljudstvu, ampak volilno kampanjo so otvorile bombe, boji s samokrevi in tudi noži.

Dne 28. septembra 1920 je pošla prva bomba pred hišo običnega svetovalec Powersa. Meščanski listi so drugi dan prinesli vest, da je zdaj jasno, da je prišla volilna kampanja in da bo D'Andrea nasprotni kandidat.

Dne 11. februarja t. l., v pravičajni dni pred občinskimi volitvami, je bilo zbranih v neki dvorani tri sto podpornikov D'Andrea. Naenkrat je pošla bomba, ki je napravila veliko luknjo v steni in sedemnajst D'Andrejevih podpornikov je bilo ranjenih.

Napočil je dan volilne bitke. D'Andrea je bil poražen in Powers je zmagal z majno večino glasov. D'Andrea je vložil protest proti volilnemu izidu in zahteval, da se glasovi še enkrat štejejo. Sodišče je njegovo zahtevo odklonilo.

Nekaj časa je bil mir. Dne 9. marca sta bila umorjena dva Italijana Paul Labriola, profesionalni političar in sodniški birje, in Harry Raymond (Raimondo), profesionalni političar in lastnik tobačne trgovine. Oba sta bila podpornika Powersa.

Dolžili so podpornike D'Andrea, da so ju umorili. Aretiranih je bilo tudi več oseb, ki so pa bile izpuščene, ker jim niso mogli dokazati umora.

V torko ponoči se je D'Andrea vračal domov. V hiši, v kateri je stanoval, je bilo prvo nadstropje prazno. Ko je vstopil v vežo, so naenkrat počili strelji. D'Andrea se je zgrudil na tla, morilci so ga zbežali, njegova družina je bila na nogah. Ranjeni D'Andrea je na klic: "Lena, Lena, jaz umiram!" (Dalje na 2. strani.)

VAŽNA PREDLOGA ZA FARMARJE SPREJETA.

KONGRESNA ZBORNICA JE SPREJELA PREDLOGO TRŽNIH FARMARSKIH ZADRUG.

Brez opozicije seveda ni šlo, toda še bolj glasna bo opozicija v senatu.

Washington, D. C. — Kongresna zbornica je sprejela predloga za snovanje tržnih farmerskih zadrug. Za predloga je bilo oddanih 294 glasov, proti nji pa 49. V zadnjem kongresu je bila ta predloga poznana pod imenom Capper-Hersmanova predloga. Sprejeta je bila v kongresni zbornici, toda v senatu je bila porinjena na polico.

Predsednik justičnega odseka je pojasnjeval, da sta jo odobrili republikanska in demokratična stranka, in da ni bilo proti nji o pravilnejšega ugovora. Pri tej razpravi je bilo glavno vprašanje, če se nastopi proti farmerjem po protitrustovskem zakonu, ki lastujejo žitne elevatorje. Nova postava dovoljuje farmerjem, če so lastniki žitnih elevatorjev, da se lahko združijo po več takih farmerskih organizacij, ki lastujejo žitne elevatorje, da postavijo žito skupaj na trg. Farmerska društva lahko izdajo delnice na majhen kapital, od katerih bodo farmerji prejeli po osm odstotno. Vse pritožbe se morajo poslati poljedelskemu tajniku, kajti on ima pravico uvesti preiskavo in dognati, če so pritožbe upravičene, da je bila konkurenca omejena.

Kongresnik Walsh iz Massachussetta je vodil opozicijo. Dejal je, da je to že tretja predloga, ki je bila sprejeta v interesu farmerjev, da druge sloje se pa utihee ne briga. Ko je povedal svoje mnenje o farmerjih, se je spavil na delavske strokovne organizacije in jih oštel, ker agitirajo za Claytonov protitrustovski zakon in Adamsonovo postavo za osmurni delavnik.

Napravljen je bil poizkus, da se črta druga sekcija v postavi, ki daje poljedelskemu tajniku moč, da disciplinira tiste tržne organizacije, ki se ne ravna po postavi. Kongresnik Dominick iz Južne Karoline je predlagal, da se ta odstavek črta v postavi. Ko je predsednik justičnega odseka pojasnil, da so farmerske organizacije za ta odstavek, je bil predlog Dominicka odklonjen z 231 glasovi proti 97.

Ko pride predloga pred senat, se bo oglasila zopet opozicija. Predloga bodo zagovarjali Norris, Ladd, Capper, La Follette in Borah. V njen prilog bodo govorili še drugi progresivni senatorji.

Zdaj je v delu tudi načrt, da se farmerji iz vseh krajev pritegnejo v tržne organizacije.

Borizjani, žitni spekulantje in prekupčevalci niso zadovoljni z predloga.

STRELA JE POVEROČILA PANKO V KAZNILNICI.

Marion, Iowa. — Strela je udarila v tukajšnjo okrajno kaznilnico in zanetila ogenj. Stražniki so že odšli domov in le šerifovi otroci so bili v kaznilnici. Jetniki so bili v silnem strahu in med njimi je nastala panika, ko se je vedno bolj gost dim valil v njih celice. Ko so sosedje prišli prve šerifске deputate, da so odprli celice, so bili jetniki skoraj na pol zadušeni. Skoda na popolnpu znaša deset tisoč dolarjev.

GOZDNI POŽARI DIVJAJO V SEVERNEM MICHIGANU.

Detroit, Mich. — Sem dospelo brzojavke poročajo o velikih gozdnih požarih, ki divjajo v deset okrajev v severnem Michiganu. Na stotine ljudi skuša omejiti požare, ki so napravili že veliko škodo.

ČESKE ČETE UDRLE V GORNJO ŠLEZIJ, DA DOBE SVOJ FUNT MESA?

Berlin, 11. maja. — Tukaj poročajo, da so čehoslovaške čete prekorale šlezsko mejo v okrožju Tešnja. Ako je to res, potem hočejo Čehi izkoristiti sedanjega kaosa v Šleziji v svrhu, da si prilastijo sporno ozemlje s premo-govniki.

NEMCIJA JE KAPITULIRALA IN REŠILA RUHR.

Parlament je sprejel ultimatum z 221 glasovi proti 175; klerikalec na čelu nove vlade.

NEVARNOST INVAZIJE JE ODVENJENA.

London, 11. maja. — Dr. Stammer, nemški poslanik v Londonu, je danes formalno obvestil Lloydja Georgea, da je Nemčija sprejela vse zavezujoče pogoje, ki so vključene v ultimatu.

Pariz, 11. maja. — Pariški buržoazni listi niso zadovoljni, ker je Nemčija sprejela ultimatum. Listi pravijo, da besedi Nemčije ni prav nič zaupati in da najboljša je, če se uporabi sila proti njej.

Berlin, 11. maja. — Nemčija je sprejela ultimatum entente. Parlament je s 221 glasovi proti 175 sklenil, da nova nemška vlada podpiše brezpogojno in brez pritržbov vse, kar zahteva entente. To pomeni, da bo Nemčija plačala 132 milijard zlatih mark odškodnine s 50-odstotnim davkom na izvoz vred, razorožila civilno gardo, kaznovala vojne zločince in izpolnila nebrojne druge zahteve, ki jih vsebuje ultimatum.

Predno je bilo glasovanje, se je predstavila parlamentu nova vlada, ki sestoji iz petih večinskih socialistov, treh klerikalev in dveh demokratov; ministrski predsednik je centrist (klerikalec) dr. Wirth, ki je obenem minister zunanjih zadev. Wirth je v dolgem govoru priporočil zbornici, da sprejme ententni ultimatum.

"Zmagovalci so zaključili — je rekel — da sprejmemo vse ali zavrnemo vse, srednje poti ni. Sprejem pomeni, da vzamemo težko breme in obljubimo, da ga bomo nosili od leta do leta. Odklonitev pomeni, da izgubimo bazo vsega našega industrijskega življenja vseh česar bi moralo razpasti naše gospodarsko telo in morda bi prišlo še hujše posledice za našo politično eksistenco. Iz teh razlogov je vlada sprejela ultimatum, dasiravno se zaveda težkih konsekvenc, toda odgovornost leži na ententi."

Dr. Wirth je nato apeliral na parlament, da podpre vlado in sprejme ultimatum ter s tem odvrne nevarnost, ki preti kotlini Ruhr. Ko bo vlada rešena te skrbi, bo posvetila vse svoje pažnje situaciji v Gornji Šleziji, ker trdno zaupa v pravico plebiscita.

Ministri v novi socialdemokratsko-klerikalni koalaciji so: dr. Mirth, predsednik in vnjanji minister; Gustav Bauer (večinski socialist), podpredsednik in finančni minister; Brauns (klerikalec), minister ekonomije; Schiffer (demokrat), pravosodje; Robert Schmidt (večinski socialist), delo; Groener (večinski socialist), železnice; Giesberts (klerikalec), pošta in brozjav; Andres Hermes (klerikalec), prehrana; Georg Gradnauer (večinski socialist), notranji stvari; Geisler (demokrat), domobranstvo; Silber Schmidt (večinski socialist) rekonstrukcija.

Nova vlada ima podporo klerikalev in večinskih socialistov, medtem ko so voditelji neodvisnih socialistov in demokratov izjavili, da je ne bodo podpirali v notranjih zadevah, čeprav glasujejo za ultimatum. Nacionalisti in monarhisti so glasovali proti ultimatu. Komunisti so glasovali za ultimatum.

Velik konflikt med vlado in delavci v Angliji.

Transportni delavci so razglasili blokado v vseh pristaniščih proti inozemskemu premogu, dokler traja stavka rudarjev. Vlada je poslala vojske čete v pristanišča. Položaj je zopet zelo slab. — Velike delavske demonstracije v Franciji so oplašile militariste.

NEMCI IN ITALIJANI USTAVILI POLJAKE.

Ententni voditelji v Šleziji se grizejo med seboj; proklamirajo vlado na vstajo.

KORFANTY NAMERAVAJO O KLIČATI ŠLEZSKO REPUBLIKO.

London, 11. maja. — Central News je danes prejela depešo iz Varšave, ki sporoča, da je pogajanje med Korfantijem, voditeljem poljskih vstaev in ententno plebiscitno komisijo končalo s premirjem v Gornji Šleziji.

Druga brzojavka iz Oppelna se glasi, da so se Francozi in Poljaki sprijeli v topniški bitvi pri Groschowitzu. Berlin, 11. maja. — "Berliner Zeitung" javlja, da so Italijani s pomočjo nemških prostovoljcev ustavili prodiranje rebelnih Poljakov pri Kandrzinu v Gornji Šleziji. Poljaki so se umaknili z velikimi izgubami.

Druga vest se glasi, da je med zavemskimi zastopniki v Oppelnu nastal spor. Italijani in Angličani so v kavsi v Francozi, nekateri Italijanski in angleški komisarji so zagrozili s ostavko, ker ne dobe dovolj vojaške pomoči. Italijani se silno togote nad Poljaki. Medtem pa je plebiscitna komisija izdala proklamacijo, katero so podpisali francoski general Le-rond, italijanski polkovnik Martini in angleški polkovnik Percival. Proklamacija je naslovljena na prebivalstvo v Gornji Šleziji in se v jedru glasi, da zavemniki soglasno obsojajo vstajo in da vstaki ne bodo spremenili zaključka, ki ga naredi ententa glede Gornje Šlezije.

Pariz, 11. maja. — Havasova agentura poroča iz Oppelna, da se je okrog 10,000 mož nemške narodne garde zbralo med Vratlasko in mejo Gornje Šlezije, kjer čakajo na povelje, da udro v Šlezijo.

Pariz, 11. maja. — Vladni listi v Parizu se čudijo, odkod se je vzelo toliko komunistov, ki so zadnje nedeljo demonstrirali proti nameravani invaziji Ruhrja in proti tojalski ceremoniji v Ivanke Orleanske. Čez 20,000 delavcev je bilo samo v Parizu na ulicah. Vlada se boji, da je naredba za mobilizacijo 150,000 mož ojačila stališče komunistov, kajti nikjer ni opaziti posebnega navdušenja za naredbo. Komunisti v Parizu so ustanovili "odbor akcije" po vzgledu angleških delavcev. Na nedeljskih shodih niso bili govorniki nič izbirni. Neki govornik je dejal: "Pojdite v novo vojno, fantje, ako morate, toda obdržite puške za revolucijo." Okrog sto komunistov je bilo aretiranih.

ZBORNICA JE ZA 150,000 MOZ BROJEČO ARMADO.

Washington, D. C. — Zbornica je sprejela predloga, ki določa, da šteje armada sto petdeset tisoč mož. Sprejet je bil tudi dodatek, da ima vojni tajnik pravico odpustiti vojske, ki se priglasejo za odpust, dokler se število mož ne zniža na sto petdeset tisoč.

SEDEM KAZNJENCEV JE ŽE POBEGNILO S FARMJE.

Joliet, Ill. — Ko sta večerj pobegnili zopet dva kaznjencev s kaznišniške farme, so pazniki izjavili, da se med kaznjenci pojavlja velik nemir, od kar so pričeli graditi vsoj zid okoli farme. Veliko kaznjencev je izjavilo, da pobegnejo ob prvi priliki, predno bo zid dokončan. Dandaj je pobegnilo že sedem kaznjencev.

SEDEM KAZNJENCEV JE ŽE POBEGNILO S FARMJE.

Joliet, Ill. — Ko sta večerj pobegnili zopet dva kaznjencev s kaznišniške farme, so pazniki izjavili, da se med kaznjenci pojavlja velik nemir, od kar so pričeli graditi vsoj zid okoli farme. Veliko kaznjencev je izjavilo, da pobegnejo ob prvi priliki, predno bo zid dokončan. Dandaj je pobegnilo že sedem kaznjencev.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročni./: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.55 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v objavo n. pr. (število 31-31) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevno potakla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne otevari list.

VAŽNA RAZSODBA V INTERESU ZBOROVALNE SVOBODE.

Najvišje sodišče države Connecticut je razsodilo, da so vse mestne ali občinske odredbe protustavne, ki dajejo mestnim uradnikom kontrolo nad shodi in govori.

"Unija za ameriško civilno svobodo" je poslala McAlistera Colemana iz New Yorka v štiri mesta te države, da obdržava shode. Ko je Coleman pričel govoriti na javnem trgu v Meridenu o civilni svobodi in ni imel policijskega dovoljenja za javen shod na trgu, je k njemu stopil policaj in ga aretiriral. Sodišče ga je obsodilo na pet in dvajset dolarjev denarne globe. Coleman je apeliral, ali na nižjih sodiščih ni dobil pravice. Predložil je stvar najvišjemu sodišču, ki je razsodilo njemu v prilog.

Najvišje sodišče je jasno povedalo, da nima noben policaj pravico se vtikati v govor ali pa motiti shod na prostem, ne glede na to, o kakšnem predmetu se javno razpravlja. Sodišče pravi dalje pri vteteljevanju svoje razsodbe, da ni najmanjši pregrešek storjen s tem, če govornik govori zborovalcem na prostem ali v dvorani, dokler s svojim govorom ne krši postave.

Elizabeth Glendover Evans iz Bostona je skušala govoriti v Norvichu. Bila je aretirana in kaznovana. Apelirala je na višje sodišče, ki je pa odločilo obravnavo, dokler najvišje sodišče ne izreče svoje sodbe o prvem prizivu. Aretiran je bil tudi škof Paul Jones, ki je skušal govoriti v Waterburyju. Javni tožitelj je umaknil obtožnico.

Dasiravno je v ustavi Združenih držav tako jasno zapisano, da se ne sme sprejeti nobena postava, ki omejuje svobodo mirnega zborovanja in govora, da lahko vsakdo razume, ki zna čitati, kaj je svoboda govora in zborovanja, se najdejo občinski zastopi, v katerih sede občinski svetovalci s predpotopnimi možgani, ali ki ne vedo, da je ameriško ljudstvo doprineslo velike žrtve na imetku in življenju, da je izvojevalo svobodo govora in zborovanja. In taki nazadnjaški občinski svetovalci sprejemajo protustavne občinske odredbe.

Če človek nima denarja ali pa nikogar, ki bi se po-tegnili zanj, se prav lahko dogodi, da mora presedeti mesec dni ali pa več v zaporu, ker so občinski svetovalci sprejeli odredbo, ki je direktno v protislovju z ustavo.

Ta dogodek jasno pove, da je večna čuječnost potreba, da se ohrani svoboda.

KAJNE, DELAVCI SO KRIVI, DA SE GRADNJA HIŠ NE IZPLAČA.

Skoraj vsi podjetniški listi pojejo složno pesem o visokih mezdah stavbinskih delavcev in da so te "visoke" mezde največ krive, da se ne grade stanovanjske hiše. Nekateri listi gredo tako daleč, da celo trdijo, da so "visoke" mezde stavbinskih delavcev zakrivile, da hišni posestniki draže stanovanja.

Kaj pa ljudstvo pravi k takim obdolžitvam? Povprečni ljudje verjamejo, da je vse gola in čista resnica, kar poročajo in čitajo v podkupljivem časopisju, ker ne vedo, da to časopisje zagovarja interese tistih, od katerih je plačano.

Podjetniški listi v Clevelandu pa niso boljši kot v Chicagu ali katerem drugem mestu. Tudi tukaj se očita stavbinskim delavcem, da so njih mezde krive, da se ne grade stanovanjske hiše. Charles Smith, poslovni odbornik sveta stavbinskih delavcev, je rekel časnikarskim poročevalcem, ko so ga vprašali, če so visoke mezde stavbinskih delavcev ustavile gradnjo hiš: "Počakajte malo gospodje, pa se lahko kmalu prepričate, kdo zadržuje stavbinska dela. Če pokrijete hišo s škrlti, tedaj stane material za sto štirjaskih čevljev strehe \$11.25, podjetnik pa računi tri in dvajset dolarjev za pokritje sto štirjaskih čevljev strehe."

Časnikarski poročevalci so izvedeli, kar so hoteli izvedeti. Če je treba kaj znižati, tedaj je treba zelo močno porezati podjetniške profite in stavbinski stroški se bodo znižali.

Ali takih stvari ne izve ljudstvo iz predalov časopisja, ki zagovarja privatne biznisne interese.

Če bi to časopisje poročalo resnico, tedaj bi ljudstvo kmalu spoznalo nikdar site oderuhe.

DOPISI.

Hermine, Pa. — Edini mednarodni delavski praznik, prvi maj, smo tudi tukaj dostojno praznovali. Vrtil se je velik javni shod in po shodu veselice. Shod kot veselica sta bila dobro oblikana navzle izredno slabemu vremenu, dežju in mrazu, kot o Božiču. Shoda se je udeležilo nad par sto rojakov, in navzoči so bili tudi rojaki iz oddaljenih nasebin.

Na shodu je nastopilo več govornikov in prvi je nastopil sodrug L. Starek iz Braddocka, Pa., ki je govoril v angleškem jeziku. Pravih Amerikancev, kot smo želeli, ni bilo veliko na shodu. Iz tega je jasno, da hočejo, da le mi tujcem orjemo ledino in ko bo polje že nekoliko obdelano, potem se morda nam pridružio, sedaj pa pa udeležujejo le takih shodov, kjer je večina in denar in da dobijo lažje kakšno lahek delo. Ampak kmalu bodo morali sprevideti, da je njih mesto tam, kjer so "foreigners", saj se sedaj nekateri nimajo kaj vzeti s seboj na delo za prihranek ali komilo in suh kruh jim je že dobro došel. Se bodo že spomnili, da se ne bodo spuščali, ako bodo razmere še nekaj časa take kot so sedaj. Seveda volili so kandidata republikanske stranke, ki sedaj tudi izpolnjuje svoje obljube.

Sodrug Starek je v jasni barvah orisal položaj premogarjev, koliko prejme premogar za svojo delo, komaj eno petino, mesto po kolovine na stara leta, ko je že vsaj isrpan in nemogoče za delo, se dobi beraško palico. In v tem položaju niso samo premogarji, so vsi industrijski delavci, iskričani so vsi enako, naj bodo Italijani, Slovani, Nemci ali pa Angličani. Velepodjetniki dobro pažijo na to, da so delavci razdruženi in v vednem narodnem sovraštvu, ker le na ta način jih lahko kontrolirajo. Velepodjetniki čenjavajo po svojih agentih delavce ene narodnosti na delavce druge narodnosti, pri čemur se poslužujejo vseh mogočih sredstev, da se delavci vseh narodnosti ne združijo, ker to bi bil smrten udarec za sedanji kapitalistični sistem. Velepodjetniki obratno se pa vsi složni brez osira na narodnost ali versko prepričanje, da lažje izkoristijo delavstvo, da lažje vzdržujejo visoke cene vsem življenjskim potrebščinam, zbirajo sklad iz katerega plačujejo najete agente, katerih namen je sejeti neslogo, preprič in sovraštvo med delavci, da na ta način preprečijo, da se delavci ne organizirajo v eni sami močni organizaciji, ki bi lahko zadala smerten udarec kapitalizmu. In kadar bodo delavci spoznali to, da njih položaj je le v slogi in skupnem delu, takrat bodo vspeli v svojem boju. In ta se lahko doseže edino le v socialistični stranki, in vse druge delavsko politične stranke, ki so se ustanovile, le zavlačujejo delo, ga ovirajo.

Za njim je nastopil sodrug Todorovick, ki je v svojem eno uro dolgem govoru razkrinjal delovanje agentov provokaterjev, razkrinjal delovanje gotovih duhovnikov, ki so indirektni hlape kapitalizma, ki napadajo naše delo in tem, da kažejo na socialistično stranko kot nemoralno. Povdarjal je, da je ravno nasprotno resnica, in da je v sedanjem kapitalističnem sistemu na milijone razporek, ker veliko porok je bilo sklenjenih samo radi denarja; mož star 70 let, se poroči s dekletom starim 18—25 let? Ali je to moralno? Gotovo ne; nadalje so velik vzrok razporek tudi delavske razmere, ker je mnogokrat nemogoče obisti družine radi brezposelnosti in ker zakonika ne moreta živeti v led premajhnih dohodkov, itd. Prava ljubezen bo šele zavladala v socialistični družbi, ko se bodo poročili zaročenci iz prave ljubezni, ker jim bo obstoj tudi zagotovljen, ker delavcem ne bo grozilo pomanjkanje, beda in drugo, kar tare delavce v kapitalistični človeški družbi.

Tretji govornik je bil sodrug Sam Falsanetti, Italijan, iz New Kensingtona, Pa., ki je govoril v italijanskem jeziku. Na shodu je bilo navzočih kakih 15 Italijanov, ki nameravajo tudi ustanoviti svoj socialistični klub v Hermine, Pa. Kolikor sem mogel jaz razumeti govornika, je navduševal svoje rojake za pristop v socialistično stranko, pojasnjeval, kol-

ko morajo sodrugi v njih stari domovini pretrpeti pred fašisti, ki imajo zaslemba pri vladi in pri kapitalistih, imajo pristo vojnjo po železnih, pristo hrano po vseh restavracijah; pojasnjeval je, koliko socialistov so že pomorili, med njimi tudi že pet poslancev. Toda vse to ne ovira socialističnega gibanja in socialistična stranka v Italiji raste in se razvija ter je vsak dan močnejša.

Po končanih govorih se je razvila veselica, na kateri se je razvila prava domača zabava in sodrugi smo se zabavali dolgo v noč. Ako ravno so bili navzoči delavci različnih narodnosti, kljub temu je vladala prava delavska solidarnost, kajti vsi smo delavci, vsi enako izkoriščani, brez razlike ali je Italijan, Slovan ali Anglež. In tako bi moralo biti vedno. Narodnostno sovraštvo je izrodek kapitalizma, je nezakonsko dete kapitalizma. Vsa proslava edinega delavskega praznika, prvi maj, se je izvršila najlepše. — A. Zornik.

Olmstead Falls, O. — Iz te nasebine pa najbrže še ni bilo dopisa v slovenskih listih, ker je še popolnoma nova slovenska nasebina. Od Clevelanda je oddaljena kakih 18 milj. Tukaj sta naseljeni šele dve slovenski družini ki sta kupili farmo. Postavili smo tudi že nova poslopja. Okolica je zelo krajna, ceste so vse tlakovane, električna napeljava vsepovsod in električno luč imamo v vseh hišah.

Bival sem v državi Wisconsin sedem let, toda dolga in huda zima mi ni ugajala in preselil sem se v bolj tople države. Ker pa ne morem biti brez farme, sem takoj kupil drugo, in našel am jo tu kaj, kjer se mi zelo dopada.

Tukaj so se pričeli zelo naseljevati v zadnjem času, in vedno gradijo nove hiše. Farmarji v tukajšnji okolici so vsi gospodarsko organizirani, in njih gospodarske organizacije zelo dobro napredujejo. Tako imajo farmarji popolnoma v svojih rokah trgovino s kladno živino, in preteklo leto so imeli nad en četr milijona dolarjev prometa, in letos pričakujejo še več; nadalje so zgradili svoje žitnice, kamor spravljajo svoja žitja; nadalje so ustanovili nekako zavarovanje proti ognju; vsak farmar, ki je član te organizacije dobi v slučaju, da mu ogenj uniči poslopje, od drugih članov farmarjev pomoč, namreč, da vsak farmar plača enako onemu, ki pogori. Sploh farmarji v tukajšnji okolici ne pustijo nobene privatne družbe, da bi pričela s kakšno trgovino.

Mestece Olmstead Falls šteje okrog 400 prebivalcev, od katerih je pa polovica vozi z vlaki, katerih gre tukaj mimo sedem vsaki dan, v Clevelandu pa imajo zaslužek. Kot se nekaj čuje, nameravajo zgraditi električno železnico iz Bearje do Elyre, katere proga bi bila dolga okrog 15 milj. Ako bodo v resnici pričeli graditi to progo, tedaj bo dovolj dela za dve leti.

Kot sem že omenil, se v tukajšnji okolici naseljujejo ljudje bolj in bolj. Navadno kupijo po pet do deset akrov sveta, zgradijo vsa potrebna poslopja, kupijo eno kravo, in imajo svoj dom. In ker je blizu Clevelanda, hodijo na delo v Cleveland, da imajo zaslužek. Kot se nekaj čuje, nameravajo zgraditi električno železnico iz Bearje do Elyre, katere proga bi bila dolga okrog 15 milj. Ako bodo v resnici pričeli graditi to progo, tedaj bo dovolj dela za dve leti.

S spomladanskimi deli smo leto nekoliko zakasneli, ker je bilo ves čas bolj hladno in delevno. Toda kljub temu so farmarji skoro vse žito že posejali.

Omeniti moram tudi, da so farmarji naseljeni v tukajšnji okolici zelo verni katoličani. Imajo svojo cerkev in tudi seveda g. fajmoštra, ki pa mene še ni videl. — Žejo si pa gasimo s pravo pristno vodo. — Frank Kocavar.

Thomas, W. Va. — V tukajšnji hribe je tudi že zgodaj priplula zelnata spomlad in polkicala k življenju evetje in brstje in zelene. Toda dne 30. aprila t. l. je pa prihrumel sneženi vihar od severa in pregnal spomlad; pričelo se snežiti in v kratkem času je bila vsa narava odeta zopet v beli snežni plašč. Ljudje so strme gledali skozi okna in se vpraševali, kaj naj to pomeni. Toda to je trajalo le malo časa in stanka zima, ki nas je za slovo obiskala za kratak čas, vzela je slovo, upam, vsaj za šest mesecev ako ne več.

Premogovniki, v katerih kopljemo trdi ali antracitni premog, obratujejo od štiri do pet dni v tednu; zaslužek pa komaj zadostuje za kordne iganec brez zabele. Gospodje premogovniški baroni so pa zelo natančni in premogarji morajo zelo skrbno prebirati premog, da ja ni kake druge primеси med premogom. Ako bos opazi le mal kamenček, debel kot koruza, že dobi premogar počitnice od tri do 12 dni. — V premogovniških mehkega premoga je pa še slabše; delajo same od dva do tri dni v tednu. Kak je zaslužek, lahko vsak sam sodi.

Torej kje so oni faši, o katerih so imeli toliko povedati za časa vojne, ko smo se "borili za demokracijo". Ako je med vojno kak delavec le en dan hotel vzeti počitka, je bil že pri njem mož potstave in mu grozil z zaporom ter vprašal, zakaj ne dela. Sedaj se pa nihče ne zmeni, ko na tisoče in tisoče delavcev pohaja brez dela.

Mislím, da se sedaj marsikateri delavec, ki je pri zadnjih novembarskih volitvah oddal glas kandidatu delavstvu sovražne stranke, jeni in preklinja, zakaj je bil tako neumen, da je poslušal lepo doneče fraze profesionalnih političarjev in verjel njihovim obljubam. In danes so pa delavci, ki so volili kandidata, katere so postavili velepodjetniki in denarni mogotci, dobili plačilo v obliki brezposelnosti in utrgavanju mezde. Apeli-ram na vse rojake, da se pripravijo za prihodnje volitve in da se udeležite polnočtevno istih in da vsi oddaste glasove kandidatom, katere so postavili politično organizirani delavci, ki bodo delali za interese delavstva, ne pa za interese velepodjetnikov in finančnikov.

Pred kratkim časom se je tukaj pričelo zelo živahno gibanje za ustanovitev Slov. nar. doma, katerega tukaj tako zelo potrebujemo kot alepeč vid, in bomo Slovenci tudi lahko rekli, da nismo zadnji. Resnica je, da so slabi časi, toda ako se združimo in delujemo složno roko v roki, bomo dosegli naš cilj. Vsakdo naj pomaga po svoji najboljši moči, ker pogovor pravi "zmo do zrna pogača", kamen na kamen palača." V ta namen se je že vršila prva veselica, katere čisti dohodki so za Slov. nar. dom, ki je izpadla v vseh ozirih najboljša, in pokazali smo tudi svoje navdušenje in zanimanje za lastno stavbo, v kateri upam, da se bomo že lahko zbirali prihodnje leto. In dosegli bomo, ako smo vsi složni in vstrajni ter postrtovalni.

Na društvenem polju dobro napredujemo in vedno pristopi nekaj novih članov in tako vedno raste naše društvo, ki pripada največji in najmočnejši slovenski podporni organizaciji. Slovenski narodni podporni jednoti. Opozarjam še ostale rojake, ki še niso člani te organizacije, da takoj pristopijo, ker nihče ne ve, kaj še vse čaka živga človeka na svetu, in nihče ne ve, kje ga čaka nesreča ali pa celo smrt.

Omenim naj še to, da ni nič kaj prijetno biti človeku vedno sam, kar je priznal menda celo Bog oče sam, ko je poslal Adamu Evo in rekli, da človeku ni dobro same-mu biti; vsaj tako se bere v sv. pi-smu. In istega mnenja je bil tudi tukajšnji rojak Joe Bartol, edino s to razliko, da si je družico sam poiskal in se vpregel v zakoniki jarem. In njemu bi sledil marsikateri tukajšnji pečlar, ako bi mu bilo mogoče, toda mladenke, ki prihajajo v precej velikem številu iz starega kraja, kljub temu primanjkujejo in bi bilo potrebno, da bi priplul en parnik s samimi mladenkami samo za tukajšnje nasebino. Jas se vedno tolažim, bo že. — John Vitan.

Olmsteadville, Iowa. — Med raznimi drugimi dopisi sem v zadnjem času opazil tudi razpravo glede alkohola in alkoholnih vpi-jad, katere razpravo je pelal ro-jak Matt Kezele, ki je pokazal slabo stran alkohola in nekateri drugi dopisniki so pa odgovarjali, da alkohol ni ravno tako škodljiv, kot ga hoče prikazati prvi dopisnik in da ni glavni vzrok bede in miserie ljudstva, ampak da je te varoke najprej treba iskati drugod. — Naj tudi jaz izrazim svoje mnenje o tem predmetu.

Resnica je, da čezmerno vli-vanje opojnih ali alkoholnih pijač je v resnici škodljivo v vseh ozirih in ne samo v enem, mora vsakdo priznati. Imel sem že prilo-ko biti na veselici, na kateri se je to-čilo alkoholne pijače in opazil

sem prizore, ki ne delajo nobene žasti nikomur. Kajti marsikateri se je tako napič, da ni poznal sam sebe. In sedaj imam pa zopet pri-liko udeležiti se veselice na kate-rih ni nobene alkoholne vpijače. In kaka razlika: na prvi pijanje-vanje in konsekvntno nobene prave zabave; na zadnji se razvi-je v resnici prava zabava. Isto je tudi z društvenimi sejami poseb-no tām, kjer je dvorana v kakem salunu ali gostilni. Že marsikdo je imel priliko biti navzoč na seji, na kateri je bilo navzočih tudi ne-kaj bratov, ki so se prej "krepča-li" v salunu. Navadno je tak brat, ki je malopreje držal kora-ree v roki najbolj pameten in ho-če vse vedeti, in ostali člani ko-maj čakajo, da se ga iznebijo, si-ker je velikokrat nevarnost, da pride do neljubih prizorov na se-ji.

Ko sem bil v Michiganu za ča-sa rudarskega štrajka sem tudi imel priliko videti, kako so stav-karji tročili stavkovno podporo. Ko so dobili od tožadnega od-bora podporo, so navadno takoj šli v salune in potrošili one do-larje za alkoholne pijače in do-mov so prišli brez denarja in dru-žina je stradala. Končno je bil do-tični odbor prisiljen izdajati ne-kake nakaznice, za katere so do-bili v unijaki prodajalni razne življenske potrebščine, mesto da bi dobivali gotov denar.

Ko sem bil v Franciji sem tudi opazil, da so francoski vojniki do-bivali pred vsako bitko močna francoska vina, da so bili bolj "koražni", in "junaški". — Jos. Ozanich.

Indianapolis, Ind. — Po Ameri-ki zopet razsaja bolezen brezpo-selnost, katere žrtve so sami de-lavci, in povzročitelji te bolezní so pa velepodjetniki. Kakor v dru-gih industrijskih mestih tako so tudi v tukajšnjem livarskem me-stu velepodjetniki složni v utr-gavanju mezde. Razmere so v vseh delavnicah enake, bodi v uni-jskih ali pa odprtih ali nemijah-kih delavnicah. Tovarne obrstujejo zelo slabo: nekatere po tri dni, in zelo redke so, ki bi obratovala po šest dni v tednu, kjer je pa vpo-slenih komaj peščica delavcev.

Minul je prvi maj in z njim je potekla tudi pogodba med I. M. U. in podjetniki. Kakšen bo boj za novo pogodbo in plačilno lestvico, bo pokazala bodočnost. V pre-janjih stvkah je bil belopoltni stavkokaz zelo redka prikažen, na črnce se pa ne osira. Kaj bomo dosegli v sedanjem boju, bom po-ročal pozneje.

Kot sem čul, je bil pri primar-nih volitvah nominiran a večino oddanih glasov republikance Lew. Shank, lastnik javne dražbe.

Naša nasebina se pa kljub kri-zi, v kateri se nahajamo, razvija in svatbe so na dnevnem redu, ka-kor tudi botrinje. Iz stare domo-vine pride dovolj mladenk, ki so takoj poženijo. — John Parko.

La Salle, Ill. — Delavsko raz-mere se tukaj še niso prav nič iz-boljšale. Sicer je tukajšnja ce-mentovna pričela obratovati dne 4. maja t. l. s polno paro, a istega dne je pa ustavila obrat za nedo-ločen čas cementovna v Galesbu, Ill., valed česar je prizadeti-h okrog 300 delavcev. Nekaj se ču-je, da bo ustavila obrat tovarna družbe La Salle Portland Cement Co. Kdaj bo pričela z obratom tukajšnja rudotopilnica se tudi še nič ne ve.

Valed nezavednosti delavstva v tukajšnji nasebini in okolici tudi ni bilo nobene proslave prvega maja.

Na dramatičnem polju pa še precej dobro napredujemo. Pred kratkim je društvo "Soča" pri-re-dilo zabavo v Slov. nar. domu, in sedaj se pa pripravlja že na dru-go. Na programu ima sedaj dve koloigri, "Bucek v strahu" in "Čačico kave". Uloge so v rokah najboljših igralcev, smeha in za-have bo dovolj. Natančnejši pro-gram bo objavljen pravočasno.

Vzrok prenehanja obrata v ome-njeni tovarni je baje pomanjka-nje naročil. Dosedaj so plačevali navadnim delavcem po 45c na ure ali \$3.60 na dan. Ker so pa delav-ci neorganizirani, bodo najbrže zopet pristigli plačo, ker je do-volj brezposelnih delavcev. — Po-ročevalec.

Delavci brez delavskega časopisja je kakor vojak brez puške. Narodite se in čitajte svoje glasilo "Prosveto."

Senator Reed o Rusiji.

Patt Hanna, Federated Press.
Washington, D. C. — "Najbolj-
ša vlada, kar jih je še imela Ru-
sija!" — Tako je senator James
Reed, demokrat iz Missourija,
karakteriziral sovjetsko vlado v
Rusiji. V svojem govoru v senat-
ski zbornici, katerega je kapitali-
stično časopisje popolnoma igno-
riralo, je Reed napeljal ves svoj
žanir satire proti ameriški zunanji
politiki in državnemu depart-
mentu, ki nadaljuje gospodarsko
blokada Rusije.

Reed je očiglasno Hughesa in
Hooverja radi njune posebne tre-
ditve, da Rusija nima ničesar na
prodnjo, da bi mogla tržiti z zuna-
njim svetom, in je omenil nekoga
ameriškega uradnika, ki je bil v
Rusiji in videl kupe, kupe in kupe
najdragocenejših arktičnih
kož, ki čakajo na kupca.

"Dovolite mi, da vam povem
drugo strašno novico", je dejal
senator Reed s svojim znanim
sarkazmom, "ki vam ogreje kri
in vas razpali do zadnjega rdeče-
ga telesa v vaših krvnih žilah.
Novica se tiče strašnega ravnanja
z ameriškim letniki v sovjetski
Rusiji. Omenjeni moj prijatelj mi
je povedal, da so ameriški letni-
ki nastanjeni v hišah ruskega
ljudstva, da imajo ravno tako do-
bre postelje kot drugi prebivalci
in da dobe petindvajset odstot-
kov več hrane kakor ruski dr-
žavlani — toliko kakor vojaki v
ideji armadi; letniki si smejo po-
ljubno sprehajati po mestu, ob-
iskujejo gledališča in kine in le
enkrat na teden se morajo pri-
javiti oblastem. Tako počenjajo
brutalno ljudje, ki so nam tukaj
naslikani v najbolj črnih barvah,
z ameriški letniki!"

Zakaj nam državni tajnik na-
mopašno brani tržiti s temi ljud-
mi? Zakaj ne bi smeli Rusom pro-
dajati plugov, da sorjajo svoja
polja, mlatilnice, bombaze in stro-
je za njihove tovarne?

Kdaj v zgodovini Amerike smo
se še branili tržiti z ljudmi, ka-
terih morala, vera ali običaji vsa-
de nam ni ugajala? Kaj so delali
naši romarski odetji (pilgrimsi),
ko so prišli v Ameriko? Prvo njih-
ovo delo, ko so se iskrali in
prečitali poklavje iz sv. pisma
ter se zahvalili Bogu za srečno
vožnjo, je bilo, da so šli med lu-
dijance in jim ponudili veržico
lepo obrušeni kamendkov za
100.000 akrov zemlje. Indijanci
so bili barbari. Vsa ameriška
zemlja je bila skupna lastnina
njihovih plemen. Njihova vera in
morala je bila popolnoma druga-
čna od naše — a kljub temu smo
tržili z njimi.

Tržili smo z neizrekljivimi Tur-
ki. Prav nič se nismo brigali, če
je oblačilo, ki smo ga prodali
Turku, imelo pokriti gola vama-
na kakšne žrve v haremu ali se
je zavil vanj kdo, ki se klanja A-
lahu in gleda proti Mekki. Vendar
moli. Izdelovali smo lončene in
lesene malike za krivoverce — in
kdaj je ameriški državni tajnik
protestiral proti taki trgovini?

Ampak Rusi so boljše videli —
hoste rekli. Kaj je s boljševiz-
mom? Boljševizem je ideja. Ideja
ne morete uničiti s kroglimi niti
s carinskimi zidovi. S takimi me-
todami se utrdite idejo, pa naj bo
še tako slaba. Iz neželjenih idej
napravite mučenice. Edin način,
da se ustavi ideja, je, da posa-
vite nasproti drugo idejo. Edino
orožje na polju intelekta so ideje.

180 milijonov Rusov ni nikdar
izvršilo kakšnega nasilnega dejanja
proti ljudstvu Združenih držav.
Kakih šest milijonov njihovih si-
rov je padlo v evropski vojni. In
če ne bi bili ravno Rusi razstrel-
ili svojih kosti po planjavah in
močvirjih Prusije, Karpatov in
Galicije, bi bili Nemci porazili
Anglijo, Francijo in Italijo.

V začetku vojne in v dvajse-
tem stoletju je bilo 90 odstotkov
Rusov pod carjem, ki niso zna-
li pisati. Zvali so v nove-
diti, gonili so jih kot zveri, tepli
kakor živino, ubijali brez usmil-
jenja in preko njih so jezili a-
ristokracijo, ki so držali ruske ma-
so pod kopiti svojih konj. Vse to
je bilo dobro znano našim vladam
— ali kljub temu smo sklepali po-
godbne s carjem, pošiljali smo car-
ju čestitke na njegove rojstne
dneve in se vedli najram Rusji
kakor proti bratu v družini nar-
odov. Nič se nismo brigali, če so
ruske mase živele v najnižji pla-
sti eksistence.

A danes, ko je 180 milijonov
Rusov utemeljilo drugo vlado,
drugačno od naše, najboljše vla-
do, kar jih je še imela Rusija —

Ameriške vesti.

ZA OMEJITEV GOZDNIH
POŽAROV.

Washington, D. C. — Kot je
že znano, gozdne požare veliko-
krat povzroči strela, ki udari v
kako drevo. Zvezni državni polje-
delski departmet je zbiral podatke
o tem in končno prišel do zaključka,
da navadno strela udara
navadno vedno le enem in istem
kraju, sploh tam, kjer se navadno
zbirajo oblaki nasičeni z elektro-
ko, kar je navadno vedno le v
in istem okraju. Na ta način je
bilo mogoče določiti gotove okra-
je, v katerih strela navadno naj-
pogosteje udara, in na podlagi
tega je tudi mogoče omejiti goz-
dne požare, katere povzroča stre-
la, in sicer na ta način, da čisti-
jo gozdove v dotičnih okrajih, da
odstranijo suho drevje, razne les-
ne odpadke, kot veje, iveri in
drugo, ki se hitro vname in po-
vzroči požar. Na ta način upajo
imeti uspeh, da se število in tudi
razsežnost gozdnih požarov ome-
ji.

Iz statističnih podatkov je raz-
vidno, da je strela povzročila 30
odstotkov vseh gozdnih požarov
v letih 1914-18; v letu 1920 je pa
povzročila nad polovico vseh
gozdnih požarov strela, kar je ne-
kaj izrednega.

In ker navadno povzročijo tudi
iskre iz železniških lokomotiv
veliko število gozdnih požarov,
bo tudi v tem oziru omejeno šte-
vilo gozdnih požarov, ako odstra-
nijo iz posekanih gozdov ali go-
lčav vse lesne odpadke.

IZBOLJŠANJE CEST V DRŽ-
VI WYOMING.

Washington, D. C. — Po poro-
čilih zveznemu poljedelskemu de-
partmentu se poroča iz države
Wyoming, da namerava ta drža-
va graditi ceste in stare izboljša-
ti, ki bodo v zimskem času pro-
ste snega in snežnih zametov. V
državi Wyoming zapade sneg po-
vprečno od šest do sedem mese-
cev vsako leto in velikokrat po-
polnoma zamete vse ceste in so
pomembne naselbine in selišča
velikokrat popolnoma odtrgana
od ostalega sveta. Ker pa navad-
no v tej državi divjajo veliki
snežni viharji in odnašajo iz vi-
še ležečih krajev sneg in ga ku-
plijo v nižje ležečih, namerava
država Wyoming graditi ceste ta-
ko, da bodo vije, kot po pokra-
jini, skozi katere bodo gradili, in
že zgrajene ceste bodo pa toliko
vzdignili. Na ta način bodo v
zimskem času viharji takorekoc
pometali ceste in vsled tega bo-
do proste snega in promet ne bo
ustavljen v zimskem času, kot je
bila navadno sedaj. Seveda se bo
tako lahko naredilo samo na cestah,
katere bodo gradili po planjavah
in valovitih pokrajinah. Razum-
no, da bodo gradbeni stroški cest
precej visoki, toda prihranjeni
bodo pa troški, katere imajo v
zimskem času z odkidavanjem
snega s cest.

V RUDOTOPILNICAH POHAJA
DELO.

Globe, Ariz. — International
Smelting kompanija je suspendi-
rala delo v svoji rudotopilnici bli-
zo Miamija. Kompanija ima v
svoji skladiščni okoli pet in šest-
deset milijonov funtov bakra. Več
ko dve sto delavcev je ob delo.
Ali je mogoče produciranega
preveč bakra? Zagovorniki da-
nšnjega gospodarskega sistema
izjavljajo, da je bil obrat ustavi-
ljen, ker je produciranega preveč
bakra. Ali je to resnica? To ni
znamenja. Bakra je zaradi tega
preveč na trgu, ker ga družba ne
more prodati s profitom. Da ga dru-
ba lahko prodaja s profitom, je
bila ustavljena produkcija. Po-
slanega bo le toliko bakra na trg,
da obdrži visoko ceno. Če bi pro-
ducirali za ljudske potrebe in ne
zaradi profita, bi bili še daleč od
tega, da bi imeli preveč produci-
ranega bakra.

STAVKA MORNARJEV NA ZA-
PADNI OBALI.

San Francisco, Cal. — Stavka
mornarjev se prav dobro obeti
v tem mestu, kajti prizadeti
do 30.000 delavcev na morju. Od
2.000 ameriških ladij je 250 ladij
v tem pristanu.

ZLATO IZ BRITANIJE JE DO-
SPELO V AMERIKO.

New York, N. Y. — Iz Velike
Britanije je dospelo sem za pet
milijonov dolarjev zlata. Pride ga
pa še več, kajti to je prva pošil-
jatev, ki služi za kritje britskih
obveznic, ki nosijo po 5½% in
dodre 1. novembra. Zlato je bilo
oddano tvečki J. P. Morgan, ki
je fiskalna zastopnica Britanije.
V zadnjem mesecu je bilo v
Združene države poslanega za
petdeset milijonov dolarjev zlata.
Zlato, ki je uvoženo od prvega ja-
nuarja t. l., je pa vredno dve sto
eden in trideset milijonov dolar-
jev.

MED OLNJIMI ŠPEKULANTI.

Fort Worth, Tex. — Bogat olj-
ni podjetnik Fred Holmes je us-
strelil bogatega oljnega podjet-
nika Warren Wagnerja. Holmes
se je takoj prijavil šerifu in je
bil izpuščen proti \$10.000 poro-
čstva. Vzrok? Preprij zaradi bizni-
sa!

OKOSTJE VELIKANA OD-
KRITO.

Morris, Ill. — Sem so došli u-
čenjaki, da si ogledajo okostnjak
velikana, ki so ga našli v gramo-
zovih plasti. Ko je velikan živel, je
bil visok okoli osem čevljev. Nje-
govi zobje so še dobro ohranjeni,
toda podobni so živalskim zobom.
Kosti so dvakrat tako velike
kot navadnega človeka. Učenjaki
in znanstveniki se zdaj trudijo
dognati, v kateri dobi je živel or-
jak. Preiskujejo tudi okolico, ker
upajo, da napravijo še nadaljnja
odkritja.

ANGLIJA JE PRIJELA SOV-
JETSKO VLADO?

Kopenhagen, Danska, 10. maja.
— Iz ruskih virov se doznavajo,
da je vlada Velike Britanije fak-
tično priznala sovjetsko vlado v Ru-
siji. Vest še ni potrjena iz nobe-
nega drugega vira.

Iz delavskega sveta.

— Stavka mornarjev se nada-
ljuje. Tajnik za delo je opustil
posredovanje, ko so mornarji za-
vrgli kompromisni načrt za znižan-
je mezd za 15 odstotkov. Vodi-
telji unije mornarjev pravijo, da
edino kongres more končati stav-
ko, ako imenuje nepristranski
razsodilni odbor. — V Baltimoreu
so bili v tork večji nemiri, ko se
je v pristanišču pojavilo veliko
število zamorskih stavekocazov.
Policija je aretirala okrog trideset
simpatiziranj, ki so pretepli ne-
kaj stavekocazov. Parnik "Per-
sian" v luki je deloma zgorel. Kdo
je povzročil ogenj, ni znano. — Iz
New Yorka poročajo, da paro-
brodne družbe nabirajo stavekoca-
ze, ki so obločeni v uniformo Zve-
lišavne armade (Salvation Army).
— Vprašanje, dali Ameriška
delavska federacija ostane v
amsterdamski strokovni interna-
cionalni, bo rešeno na prihodnji
konvenciji federacije. Eksekutiva
je nedolgo tega sklenila, da fede-
racija izstopi iz internacionale,
če da je zadnja "preveč revolu-
cionarna".

— Stavkujoči fiskarji v San
Franciscu so zmagali. Družbe so
priznale 44 ur dela v tednu.
— Največja papirniška družba
v Združenih državah in Kanadi je
včeraj izpila 27.000 delavcev, ko
je potekla mezdna pogodba in ker
delavci ne morejo sprejeti znižanja
mezd.

— Pristanišni delavci v Novi
Zelandski, ki so bili dolgo časa na
streljahu, so izvozevali delno zma-
go. Mezda jim je povečana za dva
centa na uro.
— Soboslikarji v San Franciscu
so končali stavko s mago. Stara
mezdna lestvica ostane še dalje v
veljavi.

— Stavkujoče učiteljice v Ed-
montonu, Kanada, so zmagale.
Stavka je trajala dva tedna. Do-
bile so priznanje organizacije in
predstavitelstvo v šolskem svetu.
— Iz Berlina je prišla vest, da
je eksekutiva tretje internaciona-
le poslala oster opomin komuni-
stičnim voditeljem v Ameriki, da
morajo čimprej združiti svoji dve
stranki, ako ne, ne bosta priznani
in delegatje dveh ameriških ko-
munističnih strank ne bodo imeli
sedeža na prihodnjem kongresu v
Moskvi.

Drobiž

od blizu in daleč.

— Angleški minister znanjih
zadev zanika vest iz Kopenhagna,
da je Anglija diplomatsko prizna-
la sovjetsko vlado v Rusiji.

— Delegatnje ženske organi-
zacije Mednarodne lige za mir in
svobodo, ki posetijo Dunaj, kjer
se vrši konvencija v juliju t. l.,
vzamejo s seboj z doma vsa po-
trebna živila.

— Bivši italijanski finančni mi-
nister Francesco Tedesco je padel
skozi okno na cesto in se ubil.

— Število mrtvih in ranjenih v
vojni na Irskem od 1. januarja
t. l. na irski strani 441 ubitih
in 333 ranjenih; na angleški stra-
ni 243 ubitih in 300 ranjenih.

— Število razporok na Angle-
škem je doseglo rekord zadnji
mesec, ko je bilo ločenih čez 2000
zakonskih dvojic. Neki sodnik je
v treh urah ločil 93 parov. Brez
malega vsi tožitelji za ločitev za-
kona so bivši vojaki.

— Marie Curie, znamenita od-
kriteljica radija, je včeraj dospel-
a v New York. V Ameriki se bo
mudila več mesecev.

Inozemstvo.

Pohabljenec iz svetovne vojne.

Ženeva, 10. maja. — Mednarod-
ni delavski biro lige narodov po-
roča, da število trajnih pohabljen-
cev iz svetovne vojne prekaša
5.500.000; tu pa niso všeti po-
habljeni iz Rusije, Turčije, Bol-
garije, Avstralije in Nove Zela-
ndije. Francija ima 1.500.000 po-
habljenцев, Nemčija 1.400.000,
Anglija 1.170.000 Italija 570.000,
Združene države 200.000, Čeho-
slovačija 175.000, Jugoslavija
164.000, Poljska 150.000, Kanada
88.000, Rumunija 84.000 in Belgi-
ja 40.000.

Sedem mrtvih v bitki s fašisti v
Italiji.

Rim, 10. maja. — V bitki med
fašisti in socialisti na volilnem
shodu v Castelltrantu blizu Pa-
lerma zadnje nedelje je bilo se-
dem oseb ubitih in enajst ranje-
nih.

Dolžnostno delo na Bolgarskem.

London, 10. maja. — Iz Sofije
javljajo, da so bili te dni vsi sloji
prebivalstva na Bolgarskem po-
zvani na dolžnostno delo po za-
konu, ki je bil sprejet pred enim
letom. Zakon določa, da mora
vsaka moška oseba, ki dopolni
dvajseto leto, in ženska oseba z
dopolnjenim šestnajstim letom, iz-
vršiti gotovo vsoto dela za dr-
žavo. Moški morajo služiti dvajset
mesecev, žene pa šest mesecev in
niti se ne sme izseliti, dokler na
opravi dolžnostnega dela.

Okrog 700.000 oseb je podvrže-
nih prisilnemu delu in 600.000
oseb je dejanski že na delu. Delo
zavzema gradnjo novih in poprav-
ljanje starih cest, čiščenje ulic in
javnih parkov, kopanje kanalov,
tikanje ulic in cest, gradnjo šol
in čitalnic itd.

Dvajsetpalčni topovi v britski
mornarici.

Washington, D. C. — Mornari-
ški odsek poslanske zbornice se je
pričel zanimati za nepotrjene po-
ročilo, da je Anglija izdelala na-
črt za gradnjo štirih 53.000-ton-
skih superdrenavtov, ki bodo ime-
li po osem dvajsetpalčnih topov.
Ameriški mornariški eksperti so
mislili, da bo ameriška mornarica
s svojimi šestnajstpalčnimi topovi
na prvem mestu še nekaj let —
zdej pa ta neugodna novica.
Eksperti ne verjamejo poročilu,
ne zanikajo pa, da je to mogoče.

Petrolej v Alaski.

Washington, D. C. — Polkov-
nik Alfred H. Brooks, geološki
preiskovalec v Alaski, pravi, da
se nahajajo na arktičnem obročju
Alaske bogata polja oljnih vzle-
cev, ki bodo razviti prejšnjim.

NASILJE V MEŠČANSKI POLI-
TIKI.

(Nadaljevanje s 1. str.)

ram." Težko ranjenega političar-
ja so odpeljali v bolnišnico in
zdravniki izjavljajo, da je prav
malo upanja, da okreva.

Konaj je njegov nasprotni
kandidat Powers izvedel, kaj se
je zgodilo ponoči, je takoj podal
izjavo, v kateri pravi, da niso po-
litični motivi povzročili napada,

Slovenska Narodna		Podpora Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.		Inkorp. 17. junija 1907 v državo Illinois

GLAVNI STAN: 3657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBOR:
Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Anton Hrašč, Box 140, Connersburg, Pa.
gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišniškega oddelka Paul Berger, gl. blaginjski John
Vogel, upravitelj glavnih Filip Golias.

POROČNI ODBOR:

John Underwood, predsednik, 409 May St., Springfield, Ill., Martin Schindler, Box
278, Barberton, Ohio, Joe Radlich, Box 432 Southon, Pa., Frank Sauer, 6800 Prester
Ave., Cleveland, Ohio, John Erasmus, 688 First St., La Salle, Ill.

BOLNIŠKI ODBOR:

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 3657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZGODNO OKROŽJE: John Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.
Antoni Radlich, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Green, Kan., so Japansko
Leo Kuber, Box 346, Gilber, Minn., so Japansko

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 297 E. 140th St., Collingwood, Ohio, John Ambrosi,
418 Pierce St., Erolah, Minn., Peter Borah, 5153 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincent Calahar, John Underwood in Matt Petrovič.

Zdržitveni odbor:

Predsednik: Frank Abil, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trebil, Box 181, Lawrence, Pa.
Julius Grom, 248 Englewood, Detroit, Mich.

Joe Shul, 1101 E. 52 St., Cleveland, Ohio.
Mary Udvig, 1644 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Koro, 6225 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": John Zvervalch.

POZOR! — Koroščenec s gl. 409 May St., Springfield, Ill. dobi v glavnem uradu, so volji tabele
VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika so poslani Predsedništvu
S. N. P. J., 3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE POOPRE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J.,
3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DEMANJE POSILJATVE IN STVARI, ki se oddajo gl. izvrševalnemu odboru in jstojajo
vse na naslovu: Tajništvo S. N. P. J., 3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S SLAŽAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Slagaj-
ništvo S. N. P. J., 3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glavnice posiljamo v gl. izvrševalni odbor so naj pošiljajo M. Petrovič,
predsednik zdravniškega odbora, 418 Pierce St., Erolah, Minn.

Vsi prihodnji na gl. poslovalni odbor so naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 688 May
Street, Springfield, Ill.

Vse prihodnje poslovalni glavnice so naj pošiljajo na naslov: Predsedništvo S. N.
P. J., 3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi prihodnji na drugi svet, namenjajo, splošno, naračajo in sploh vse kar je v zvezi
s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 3657-59 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

ampak vzroke za napad je iskati
v delavskih bojih ali pa v krvni
oaveti.

D'Andrea ima viharo karijero
za sabo. Dovršil je univerzo v Pa-
lermu, njegov brat je župnik v
Kensingtonu. Bil je predsednik
in vodja raznih italijanskih dru-
štev, podpornih in drugih. Itali-
jani molče o aferi.

V prvem nadstropju, v kate-
rem so bili skriti morilci, so našli
nov klubok, v katerem je bil li-
stek in bankovec za dvajset do-
larjev. Na listku je bilo zapisano:
"S tem se naj kupijo cvetlice za
D'Andrea." Blizu kluboka je pa
ležala lovska puška z odrezano
cevnjo.

IZPLAČAMO V KRONAH,
DINARJIH IN DOLARJIH
V GOTOVEM DENARJU V
JUGOSLAVIJI.

Pišite nam po naš cenik
za pošiljanje denarja.
Parobrodne listke za vse
črte.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave., New York.

BOLGARSKI KRVNI ČAJ

daje zdravje in moj bolnikom. Od-
lene zaprtice, pomaga slabem se-
lodu in obistim in očisti vašo kri.
Vprašajte vašega lekarnarja še dan-
es, ali vam pošljemo mi-vleči dru-
šinski čaj za \$1.25, 3 zavoje za
\$3.15, ali 6 zavojev za \$5.25. Naslov:
H. H. Von Schlick, President, Marvel
Products Company, 8 Marvel Bldg.,
Pittsburgh, Pa. — (Adv.)

IZPLAČAMO V KRONAH,
DINARJIH IN DOLARJIH
V GOTOVEM DENARJU V
JUGOSLAVIJI.

Pišite nam po naš cenik
za pošiljanje denarja.
Parobrodne listke za vse
črte.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave., New York.

RED STAR LINE

NEW YORK-HAMBURG
LIBAV-GDANSKO

Na Poljsko 26. maja.

Oglasite se v našem uradu

14. No. Dearborn St.,
Chicago, Ill.

ali pri vašem lokalnem sa-
stopniku.

Največja Slovenska Banka v Ameriki.

V 3 TEDNIH VAM POSLJEMO
Vse denar, ki ste ga namenili za svoje v domačo domovino

in v šestih tednih
boste prejeli lastnoročno podpisano potrdilo od prejemnika
denarja.

Denar pošiljamo po duernem kurzu. Naša banka
stoji pod državnim nadzorom in lahko nam pomaga
skrbni poveriti svoj denar.

Prodajamo vose listke (listke) za vsa mesta, kar
vam pripeljejo tudi svojce in staranje ljudi. Izgledajo
tudi pite (pose) in vse drugo kar je potrebno za potovanje
in Ameriko v domovino in iz domovine v Ameriko.
Pišite nam za pošiljila v slovenskem jeziku.

Slavonic Immigrant Bank,
436 WEST 23rd STREET NEW YORK, N. Y.

Kapital \$100.000.00 Rez. zaklad \$30.000.00

Jimmie Higgins.

Special UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenjem avtorja prevaj
IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

Kadar se je pripravil s kakšnim patrijotom, je vcelej povdaril, da socialisti v Združenih državah apelirajo na socialiste v Nemčiji, da naj začne revolucijo proti svojim militarističnim voditeljem, ali ta argument mu ni dosti pomagal. Njegov nasprotnik je hitro našel vse slabe strani nemških socialistov in dejal, da so prej Nemci kot pa socialisti; to se je lahko dokazalo. Neki socialistični poslanec v nemškem državnem zboru je izjavil, da se Nemčija vojuje na dva načina: z armadami na fronti in s pacifično propagando med socialističnim delavstvom v sovražniških deželah. Jimmie je odgovoril, da to je laž. Socialist ni mogel reči kaj takega. Ali dokazati ni moge, da je res laž — on je samo mislil, da je. Ko je pa bil sam in je stvar premišljeval, se je vprašal: Kaj, če bi bilo res? — Kaj, če bi bili nemški delavci res tako slabo vzgojeni že od mladosti, da imajo le revolucionarno kožo, pod kožo so pa navadni patrijoti? — Jimmie se je spomnil vsega, kar je čital in slišal o Nemcih, zlasti pa o socialistih. Priznati si je moral, da večina nemških socialistov res ne pokaže nobene prave bojevitosti napram njihovi vladi!

Odgovor je bil, da nemški socialisti nimajo prave prilike za boj, ker je kaiserjeva vlada premočna in jih lahko pomeče v ječe. Ampak ta odgovor je bil slab. Ako so dobri socialisti, je njihova dolžnost, da sede v ječi. S kakšno pravico smejo zahtevati, da on, Jimmie Higgins, sedi v ječi v Ameriki, kedem ko se oni boje zopora?

Jimmie je predložil to vprašanje sodrugu Meissnerju in na svoje veliko začudenje je izvedel, da socialisti v Nemčiji se ne bodo branili ječe, kadar bodo videli vse svoje ameriške sodruge v zaporu. Od kdaj pa velja ta princip, da se morajo vsi socialisti na svetu dati zapopret in postreliti — in potem šele lahko pridejo nemški socialisti na vrsto? Zakaj bi moral Higgins prej v ječo v Ameriki? — Nadaljni razgovor je pokazal Jimmieju, da je Nemčija več kriva vojne, kot pa Amerika. Meissner pa ni hotel tega priznati, pač pa je ponavljal staro pesem, da je ves kapitalistični svet napadel Nemčijo — in Nemčija je edina država na svetu, ki se samo brani! Tako je rekel sodrug Meissner, star socialist, kateremu je Jimmie zaupal, kakor svojemu bratu. In zdaj sta se pripravila kakor dva navadna patrijota. Ponovila sta vse argumente, s katerimi sta se obdelavala odvetnik Norwood in pivovarniški delavec Schneider na sejah socialistične organizacije v Leesvillu — toda topot je bil Jimmie Norwood.

Jimmie Higgins je na svojo žalost spoznal, da njegov zvesti prijatelj Meissner je bil najprej Nemeec in šele potem socialist.

XIII.

Jimmie Higgins — sam.

Vojna ali mir — polje mora biti razorano in žito posejano. Čim je torej prišla pomlad, je John Cutter obiskal svojega najemnika Higginsa in mu ponudil delo na polju, in sicer pod pogojem, da mora Jimmie molčati o vojni. Cutter ni bil baš velik rodoljub, imel pa je praktične razloge. Ni se brigal, kaj se lahko zgodi Jimmieju, ampak za bajto mu je bilo, v kateri je stanoval Higgins, da je kdo ne zapali sredi noči.

Nekdo je odtrgal tračnico na tiru menda z namenom, da poškoduje vlak. Prišel je detektiv k Jimmieju, ki je delal na polju, in ga izpraševal. Imel so ga na sumu, da morda ve kaj. Toda naš socialist se je razjidal.

"Pojdi k vragu!" je zavrnil detektiva. "Ali misliš, da sem tako neumen, da bom vrgel vlak s tira tukaj, kjer stanujem in delam?"

Opoldne, ko je prišel domov h kosilu, mu je Lizzie s objokanimi očmi povedala, da je bil detektiv tudi pri njej in je zagrozil, da jih požene iz hiše. Higgins je spoznal, da mu prokleto vojna ne da miru, pa naj gre kamor hoče! Vedno mu je za petami kakor hudobni duh in — nazadnje ga res še zapodi v strolake jarke!

Novi kongres se je sešel in napovedal vojno Nemčiji. Vsa Amerika je drvela k orožju. Prostovoljci so se oglašali, na stotine mož se je vpišalo v armado, ali militaristom to še ni bilo dovolj — hoteli so obvezno vojaško službo, tako da morejo prisiliti vsakogar na fronto. Jimmie in njegovi uporniki, antimilitaristični prijatelji so zopet imeli čez glavo dela. Njih argument je bil: Zakaj zahtevajo kongresniki prisilno vojaško službo, ako so tako gotovi, da jo ljudstvo hoče? Zakaj ne čakajo na prostovoljce? Kdor je navdušen za vojno, pojde sam brez poziva. Ampak stvar ni takšna! Militaristi dobro vedo, da večina ljudstva ne bo vojne in zato ga hočejo prisiliti, da se mora bojevati. Socialisti jim pa morajo prekritizirati računa. In tako se je vsa energija socialističnega gibanja osredotočila proti obvezni vojaški službi.

Organizacija v Leesvillu je zopet najela operno gledališče in aranžirala javen protestni shod proti konspiraciji. Ali zdaj ni več šlo gladko. Kapitalistični časopisi v mestu so pričeli napadati nameravan shod. Koliko časa bo še trpel patrijotični Leesville, da se v njegovi sredi zbirajo puntarji in izdajalci? "Herald" je poklical v spomin prejšnji shod proti vojni in ponovil povest o "starem veteranu civilne vojne, ki je sam samec junak protestiral proti hujkanju Jacka Smitha, notoričnega rdečega urednika". In list je drugič prinesel sliko "starega junaka" v pobledeli modri uniformi in naštel je imena bitk, katerih se je "junak" udeležil od Bull Runa do zadnjega obleganja Richmonda. Nekaj dni pozneje, ko je bila Lizzie sama doma, se je oglašil farmar iz sosedske in ji dal omenjeno številko "Heralda" s svariščo

pripombo, da bo nekdo linčan, ako ne bo konec izdajniške agitacije na farmah. Jimmie je seveda zopet našel ženo v solzah in nato so sledili običajni histerični napadi Higginsa se je pripravil, da poseti shod proti konspiraciji, Lizzie je pa absolutno zaključila, da ne pojde. Tri dni in dober del treh noči je jokala in se prepirala z njim.

Bilo bi komično, ako ne bi bilo tragično. Jimmie se je poslužil svojega starega argumenta, da ga odvedejo v zakope in ubijejo, ako se mu ne posreči ustaviti vojne — in to je zopet pomagalo. Lizzie je bila naenkrat pacifistinja! S kakšno pravico smejo vzeti njenega soproga in ga ubiti? Otroci morajo imeti očeta — vsi otroci imajo pravico do očeta! Tako je — je odgovoril Jimmie — zato pa moram iti na shod in storiti vse, da se prepreči obvezna vojaška služba. Kaj naj stori Lizzie? Obšel jo je strah, kajti v duhu je videla policije s količi v rokah in patrijote, ki nosijo čebre z raztopljeno smolo in žaklje s kurjim perjem. Ne, ne! Jimmie ne sme več agitirati, ne sme iti na shod! Toda Jimmie jo je ponovno pritiskal ob steno: Kaj bi Lizzie rajši videla, da ga ubijejo Nemci na fronti ali policaji in drhal v mestu? On je rajši ubit od drhali. Ali ona ni marala, da ga sploh kdo ubije; hotela je, da živi, on, oče-njenih otrok.

Jimmie je zaenkrat mislil na kompromis. Na shod pojde, ampak molčal bo kot riba. Tudi to ni potolažilo njegove žene — kajti ona ga je poznala. Naj se zgodi karkoli, Jimmie bo takoj zraven in potem pride konec. Ne, ako mora iti na vsak način, tedaj gre ona z njim, vsi pojdejo. Otroke stlačijo v voziček in vleklja ga bodo dve, tri milje do poulične železnice. Ona mora biti zraven njega, držala se ga bo za suknjo, in če samo malo odpre usta, mu jih zamaši z dlanko in vrže se med njega in policijske krepelce!

Pri tem sklepu je ostalo. Na dan shoda so se pa zaklali vremenski bogovi in poslali hudo ploho, ki je spremenila farmarsko pot v lužo in blato — in otroški voziček s trojnimi bremenom ni mogel nikamor. Bil so ponovni histerični napadi. Tedaj je Jimmie prijel svojo ženo za roko in desno jo dvignil k slovesni prisegi, da ne izpregovori najmanjše besedice na shodu, pa naj pride kar hoče. Lahko mu zrupe, kajti njegova prisega je sveta. Druga ne bo delal v gledališču kakor prodajal tiakovine in ljudem odkazoval seče; tako je delal prej na stoterih shodih. Da jo še bolj prepriča, je položil na polico rdeč trak, ki ga je imel navadno pripetega na prsih, kadar je delal na shodih. Ko je še parkrat ponovil prisego, je končno pomiril svojo soprogo, da ga je izpustila iz njenega objema. Na pragu se je še enkrat obrnil in pomahal s roko v pozdrav.

Ko je bil že zunaj na dežju, je zaslišal otroški glas. Ozre se in zagleda svojega najstarejšega sinčka na pragu, kjer je mahal z rdečo ruto za njim in vpil: "Glej, da boš molčal, papa!" — Higgins se je nasmešnil sam pri sebi. Med štrpanjem po blatu in lužah je mislil na dečka, ki je tako hitro rasel. Komaj pet let mu je bilo, a že je tako velik in krepak. Malček ima velike, črne oči kakor njegova mati in poreden je, da je kaj. Česa vae ne izprašuje! Tako je Jimmie premišljeval o svojih otrocih, ko je gasil blato do poulične železnice in pri tem je — kakor že večkrat — stisnil pesti in zobe ter se zaklel, da mora zastaviti vse svoje sile za boljši svet, v katerem čaka sreča delavčeve otroke.

Glavni govornik na shodu je bil profesor z učelišča, ki je izgubil službo vlad svojega socialističnega mišljenja in kateri je bil vsled tega junak v očeh Jimmie Higginsa. Profesor — bil je še mlad — je imel vse fakte vojne v svojem mezinu. Vojno je naslikal kot velikansko zaroto kapitalistov vsega sveta, katerih cilj je, da korakajo po truplih in dušah delavcev in si ovaso bogastva sirovin. Govornik je neumisljeno žigal vse tiste, ki so pognali Ameriko v vojno; napadel je špekulante in denarne kralje v Wall Streetu, ki so že naredili milijone dolarjev, a zdaj hočejo narediti milijarde. Obsojal je našrt obvezne vojaške službe, s katerim mislijo prisiliti v armado vse tiste, ki se nočejo bojevati. Za vsakim stavkom je sledil gromovit aplavz v gledališču, da so se treli mogočni oboki. Ako bi bil človek sodil po tem shodu, bi mislil, da je Amerika na robu revolucije proti vojni.

Profesor je končal in si obrisal potno čelo. Dvignil se je delavski pevski zbor in zapel delavsko himno. Nato je spregovoril Jack Smith, urednik "Delavca", in naznanil, da po pobiranju prostovoljnih prispevkov bo glavni govornik odgovarjal na eventualna vprašanja. Toda Smith ni mogel, da ne bi bil povedal, kar je imel na srcu, daš topot ni bil na govorniški listi. Rekel je, da delavci v Leesvillu morajo nekaj storiti, ako nččejo, da jih s silo pošenejo na fronto. Kar se nje-ga tiče, on je že povedal in ponovno pove, da ne odneha niti za dlako. Nikdar ne pojde na vojaški nabor, nikdar ga ne bodo spravili v kapitalistično armado in je pripravil pridružit se vsem onim, ki se upro vojaški službi.

"Čas je kratek", je nadaljeval Smith z bojevitimi gestami, "ako mislimo kaj storiti, storimo takoj —"

Tedaj pa je bil njegov govor naenkrat prekinjen. Ni ga prekinil star vojak kakor zadnjič, pač pa policijski saržent, ki je stopil na oder in naznanil: "Shod je zaključen."

"Kaj!" vpraša ostro govornik.

"Shod je zaključen," ponovi saržent, "in vi, mladeniči, ste aretirani!"

Med občinstvom je nastal hrup, a v tistem hipu je planila pokonci četa policajev s sedežev tik pred odrom, kjer navadno sedi orkester in opaja občinstvo s sladkimi zvoki godbe. Policisti so v trenutku naredili živo steno med poslušalci in govornikom, istočasno je pa prikoralo tucat vojakov z nasajenimi bajoneti na puškah po srednjem hodniku.

(Dalje prihodnjik.)

Beli teror v Italiji.

Londonška "Morning Post" je prinesla obširno poročilo iz Rima o italijanskih fašistih, o katerih se zadnje čase toliko piše. Iz tega poročila je videti, da so fašisti velika organizacija, ki igra že več mesecev čudno ulogo v notranjih razmerah Italije. Da so fašisti strastni šovinisti, to je ekstremni nacionalci in razno tako zagrizeni nasprotniki socialistov, je že znano.

Iz omenjenega poročila posemamo, da imajo fašisti okrog 400 krajevnih podružnic s 100.000 aktivnimi člani. Organizacija se imenuje "Fasci di Combattimento" (zveza bojevnikov) in je bila ustanovljena v marcu 1919 v Milanu. Ustanovitelj je Benito Mussolini, urednik šovinističnega lista "Popolo d'Italia", ki izhaja v omenjenem mestecu. Sprva je bila naperjena proti nevtrealcem. Konec leta 1919, je imela 40 podružnic.

Sedež fašistov je v Milanu — najmočnejši socialistični trdnjavi Italije. Njihov tajnik in glavni vodja je neki Umberto Pasella. Sedanja parola fašistov je boj proti boljševizmu v Italiji in pod masko te parole gre boj proti Slovincem in Hrvatom v anektiranih deželah.

Vse politične stranke v Italiji podpirajo fašiste, izjemni katoliške ljudske stranke na eni in seveda socialistične ter komunistične stranke na drugi strani. Izjemo delajo klerikali v nekaterih mestih in celo reformistični socialisti (frakcija ranjake Bisolatijski), ki ima svoje pristaje v fašistični organizaciji. Republikanci tudi pomagajo fašistom.

Dalje štamo v omenjenem članku:

"Vsaka fašistična podružnica ima svoj 'squadro de azione' (škvadron akcije), sestojič iz mladih ljudi, večinoma bivših vojakov. Škvadron ima poveljnika, katerega imenuje podružnični odbor. V Milanu je glavni odbor, ki nadzoruje gibanje po vsej državi, toda vsaka podružnica ima lokalno avtonomijo. Med krajevnimi podružnicami in centralnim odborom so provinčne federacije. Če je treba pomagati fašistom v enem mestu v boju zoper socialiste, so sosednje podružnice obvezane poslati pomoč.

Vsak fašist plača gotovo vsoto letne članarine, ki se razlikuje po krajih. Na primer članarina v Milanu znaša 24 lir, v Turinu pa 18 lir. Ampak s to članarino bi fašisti slabo eksistirali, ako ne bi prejeli velike denarne podpore od kapitalističnih magnatov, ki so podpori člani. Fašisti imajo še razne druge pomožne organizacije. V mestih, kjer so dijaki, so organizirali dijaške priveske z imenom "vanguardia studentesca" (dijaška prednja straža) teh organizacij je danes 60 in imajo svojega tajnika v osebi Luiga Frediija. Dalje so ženske podružnice.

Vsi fašisti so oboroženi — in vlada jim seveda ne brani tega. Zunanji program fašistov je ekspanzija posebno v gospodarskih koncesijah. V pojasnilu, zakaj fašisti ne marajo rekrutov iz katoliške stranke, pravi poročevalec, da zahtevajo odpravo vladnih subvencij katoliškim škofom in verskim župnijam. Iz tega razloga so fašisti v konfliktu s katoliško duhovščino — kljub temu jih pa podpirajo katoliški delodajalci.

Ali so fašisti res nevarni delavskemu političnemu in industrijskemu gibanju v Italiji?

Na to vprašanje odgovarja Ira W. Bird, poročevalec newyorskega "Calla", kateri stalno poroča iz Rima, da trenutno so naredili precej škodo delavcem, ampak nevarnosti ni. Šest mesecev že traja teroristična kampanja fašistov z ognjem in puško, bodalom in bombo, toda socialisti se ne dajo zastrašiti od njihovega programa za socializiranje industrije. Nobenega dvoma ni več, da je Giolitti poklical fašiste na pomoč, da oslabi delavske organizacije, tako da mu ne bo treba udeleževati obljubljenih zakonov za delno kontrolo industrije po delavskih svetih.

Fašisti so — piše Bird — zdramili bojevni duh tudi v onih delavcih, ki so bili doslej indiferentni in mlani. Načelo teh belih gardistov: oko za oko je izvalo pri delavcih maščevalnost, da tudi vračajo oko za oko in zob za zob.

Samo v treh provincih so fašisti toliko močni, da lahko vplivajo na volitve z njihovim terorizmom. Te province so Bologna, Ferrara in Modena. V mestih se čutijo dovolj predrzne, da napadajo socialiste, ampak na deželo se ne upajo, kjer nimajo zaslonbe v kraljevi gardi in drugih vojaških četah. Kadar se delavci v mestih branijo, ko jih napadajo fašisti, tedaj vojaki streljajo na nje (delavce) ali jih pa odvedejo v zapor, češ da so "povzročili izgredo."

Dokazov je dovolj, da vlada protežira fašiste. Ko je drhal napad delavsko zbornico v Bologni v januarju t. l., je prišlo na lice mesta 400 vojakov pod prevezo, da naredi mir. Vojaki so napravili kordon okrog poslopja, toda petdeset fašistov je prodrlo kordon in dve uri so socialisti držali napadalec proč z mogočnim curkom vode iz ognjekeasne cevi — medtem pa so vojaki stali s prekrizanimi rokami in gledali prizor. Končno so fašisti razbili vrata zbornice, udri v sobe, razmetali opremo, polili tla s petrolejem in zažgali poslopje. Ukradli so 20.000 lir in vse pisalne stroje. Ko so prišli ognjegaseci, so jim fašisti zagrozili s smrtjo, ako bodo gasili ogenj. Ker pa so ognjegaseci le poskušali gasiti, so fašisti prerezali cevi. Poslopje je zgorelo do tal.

Še očitnejši dokaz pristranosti vladnih čet je bil doprinesev in Trstu dne 10. februarja t. l., ko so fašisti napadli poslopje socialističnega dnevnika "Il Lavoratore". Petdeset urednikov in pomožnih urednikov, črkostavcev, tiskarjev in drugih delavcev se je branilo a puškami, revolverji in bombami, ki so bile pripravljene v tiskarni in pričakovanju napada. Šest fašistov je bilo ubitih in tedaj so prišle vojaške čete. Poveljnik pa, namesto da bi bil razgibal ali aretiral napadalec, je ukazal braniteljem tiskarne, da se morajo podati v desetih minutah, ako ne, da bodo poklicani topničarji, ki bodo bombardirali poslopje. Dr. Tuntar, glavni urednik "Lavoratora", in mnogi drugi njegovi tovariši so bili grozno tepeni, ko so se podali in prišli na ulice. Tepli jih pa niso fašisti, marveč vojaki.

To naselje je tako razkačilo tržaške delavce, da so zapalili največjo ladjedelnico v Trstu in zagrozili, da zažgejo še druge, ako se še ponove fašistični napadi. Tedaj je pa prišel konflikt med fašisti. Tristo članov "škvadrona akcije", ki je bil organiziran za razširjanje belega terorja v Trstu in okolici, je bilo vključeno in tržaške "Fasci di Combattimento" vsled zaključka njihovih "pacifističnih" tovarštev. Pacifisti so namreč zastopniki podjetnikov, ki se zavedajo, da jim delavci tudi lahko naredijo veliko škodo.

V Bologni in Modeni se dogajajo divni napadi na socialiste na ulicah, ampak fašisti se ne upajo napasti tistega dela mesta, v katerem žive delavci.

Socialistični poslanec Vaccara je dejal omenjenemu poročevalcu Birdu sledeče: "Naša organizacija je dovolj močna, da lahko pomete s fašisti v kratkem času, ako bi imela bitko samo z njimi. Toda za fašisti stoji vlada z armado, kateri še nismo kos. Bojimo se, da bodo delavci v gotovih krajih vzeli iniciativo v svoje roke in se strahno maščevali nad fašisti, ako kmalu ne pomeha belih teror. To se je že zgodilo v Tukiniji, kjer so delavci in kmetje pobili več bogataških voditeljev fašistov in zažgali njihove vile. Tam zdaj fašisti mirujejo. Delavstvo noče zdaj nastepiti z generalno stavko, ker ve, da bi stavka malo koristila v sedanjem času velike industrijske depresije, pač pa bi pomagala kapitalizmu. Počakali bomo in potrpe-li še nekaj časa, da se industrijske razmere izboljšajo — in potem, morda v dveh ali treh mesecih, odgovorimo na beli teror z generalno stavko, ki bo imela uspeh."

4000 let staro grško mesto odkrito.

Atene, Grčija. — Profesor Karl Blegen, ravnatelj tukajšnje ameriške arheološke šole, je pred nekaj dnevi odkril razvaline predagodovinskega mesta med Korintom in Miceonom v južnovzhodni Grški. Po izkopanem posodju in kipih je soditi, da je mesto cvetelo dvatisoč let pred Kristom.

Novice iz Jugoslavije.

Roparski napadalci na kolo-dvorsko menjalnico v Mariboru prijeli. Takoj po izvršenem napadu na državno menjalnico na mariborskem glavnem kolodvoru razposlana obvestila na žandarmerijske in policijske postaje so imela uspeh. Avstrijska žandarmerija v Ljubljani je aretirala tri sumljive indovilije, od katerih ta se je dvema posrečilo uiti. Pri tretjem so našli okrog 300.000 K raznih valut. Roparski napadalec katerega so iz lipniških zaporov prepeljali v Maribor, je ruski begunec, kakor tudi ostala dva, ki sta pobegnila.

Določevanje severne meje na Štajerskem. Kakor poročajo meščanski listi, pariška konferenca ni zadovoljna z vijugasto mejo, kakor sta jo določila jugoslovanska in avstrijska delegacija. Odkločili so zato, da se morajo vijugati na Kresnici in št. lju spremeniti, da bo meja bolj ravna. Na ta način dobi Jugoslavija še eno slovensko posest občin Šplje (Ovčak) in več gozdnih in drugih parcel nemških posestnikov v bližini Thalerjevega veleposestva na Kresnici, a Slovence Brčko iz št. lju zgrubi vneke gorice na kresniški strmini. Meja gre se-verno tik Thalerjevega "Karlovca". Tako odpade cela visoka Kresnica N. Avstriji, a visoki Plavci Jugoslaviji. Od Plavca naprej do Sv. Duha ostane meja, kakor jo je določila razmejilna komisija. Tako je sedaj končno veljavno določena meja na severu. Zadovoljni pa niso z njo se Slovinci in ne Nemci. Tehnično osobe razmejilne komisije postavljajo sedaj državne mejnike.

Zob na zob in konje za konje. Iz Belgrade javljajo. Začetkom maja se bodo začeli prejemati konji iz Nemčije kot vojna odškodnina v naravi. Izvoz konj iz naše države je tudi velik. Ali se ne bi dalo to odpraviti tako da pošlje nekaj naših konjaki, meštarijev v Nemčijo, ki bi konje prodali na licu mesta v svrhu razbremenitve prometa?

Kolesničarji in alkohol. Ministrstvo za narodno zdravstvo izdaje načrt zakona, s katerim se vsem kolesničarjem v času, ko vrše službo, prepoveduje alkoholne pijače.

List "Murska Straža" je prešel v klerikalne roke.

Parlamentarne volitve v Trstu. Parlamentarne volitve v Trstu, ki voli 4 poslance, se bodo vršile 15. maja t. l.

Požar na barju. Posetniku Josipu Ponikvarju na Hranški cesti je požar uničil avinjak, dva prašiča, deset kokoši in nekaj gospodarskega orodja. Ponikvar ima škode 25.000 K. Baje je požar zanetil neki kokoški tat.

UBOGLJIV PES.

Macon, Mo. — Mrs. Safronia Hisei je imela svojega psa Gingerja tako naučenega, da je pobral vsak zavoj, ki ga je našel brez gospodarja in ga seveda prinesel domov. Ko je nekega dne hodil Ginger po mestnih ulicah in gledal, kje najde kakšen zavoj, da ga ponese domov, je zagledal na zadnjem mostovju precejšen zavoj. Ginger ni dolgo časa premišljal, kaj naj stori z zavojem, ampak vzel ga je v gobec in po-hitel domov. Ko položil zavoj pred svojo gospodinjjo, je v zavoju začelo. Hiseiova je pogledala kaj je v zavoju in našla je notri dete. Medtem je pa mati deteta obvestila policijo, da ji je nekdo ukradel dete z mostovja. Ko je Hiseiova prišla na policijo in izpovedala, kaj ji je pes prinesel domov, je bila rečena uganka o ugrabljenem detetu.

Misterijozni "kamen nesreče" v Nemčiji sopet na sahan.

Berlin, 10. maja. — Znani pravljici "kamen nesreče" v Renu se je zadnji teden zopet pokazal iz vode blizu Blingena. O tem kamnu živi vera med priprostimi Nemci, da napoveduje veliko nesrečo za narod, kadar se pokaže iz vode. Zadnjič se je pokazal poleti leta 1918. — In res je prišla katastrofa za kaiserja in monarhijo. Prej ga ni bilo videti 160 let od tridesetletne vojne. Kamen ima napis: "Kadar me vidite, jokajte se." Zadnje tedne je bila velika suša in Renu je tako uplahlila, da je "nesrečen" kamen pokazal svoj napis.